

En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44)

Remiss från Justitiedepartementet
Remisstid den 14 december 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Betänkandet *En översyn av regleringen av frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44)* har tagit ställning till hur frihetsberövande påföljder avseende barn och unga 15-17 år bör verkställas och vilken myndighet som är bäst lämpad att ansvara för verkställigheten.

Utredningen landar i att Kriminalvården är den myndighet som bör anförtros uppdraget, och att ansvaret därför ska gå över från Statens institutionsstyrelse (SiS) som idag är verkställande myndighet. I och med skiftet ska också en ny verkställighetslag införas, fängelselagen om unga (2027:000), som reglerar den frihetsberövande påföljden. Lagen om slutna ungdomsvård (LSU) utfasas och barn och unga kommer istället att dömas till fängelse i de fall en frihetsberövande påföljd döms ut. I vissa undantagsfall kan en fängelsedom verkställas vid något av SiS särskilda ungdomshem men i normalfallet föreslås att barn och unga framöver ska avtjäna sina straff vid något av Kriminalvårdens fängelser.

Kriminalvården föreslås få i uppdrag att i anslutning till existerande fängelser bygga nya ungdomsanstalter. Dessa ska hållas åtskilda vuxenavdelningarna och enbart vara till för barn 15-17 år. Eftersom denna omställning, både vad gäller lokaler samt nyanställning och utbildningsbehov hos Kriminalvårdens personal, är omfattande föreslår utredningen att den nya lagen träder ikraft först 2028. Kriminalvården ges därmed tid att bygga upp en verksamhet anpassad efter den nya målgruppens behov.

Efter att betänkandet har presenterats meddelade regeringen att man har beslutat att ge Kriminalvården i uppdrag att genomföra förberedelser för att inrätta särskilda ungdomsfängelser som ska vara redo att tas i drift senast den 1 juli 2026.

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Skarpnäcks stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret framför att förslaget om att införa ungdomsfängelse i svenskt påföljdssystem och samtidigt tillgodose de behov och rättigheter barn har kommer att vara en svår uppgift för Kriminalvården. Vidare lyfter kontoret vikten av att ett barn som begått ett allvarligt brott och dömts till en frihetsberövande påföljd, får vård och behandling, möjlighet till skolgång och en strukturerad utslussning som innehåller ett kvalitativt stöd.

Socialnämnden är skeptisk till flera av förslagen och tar upp farhågor i sitt remissvar. Bland annat lyfter nämnden att det vårdfokus som funnits i LSU med tiden kommer att överges och att en fängelsedom för barn och unga därför inte kommer skilja sig nämnvärt från en fängelsedom för vuxna. En sådan utveckling vore inte önskvärd eftersom barn så unga som 15 år ska kunna dömas till fängelse enligt den nya lagstiftningen.

Bromma stadsdelsnämnd tar upp att förslaget om att överlåta på Kriminalvården att verkställa frihetsberövande påföljder för barn och unga utgör ett skifte i synen på unga lagöverträdare och är en del av ett mer repressivt åtgärds paket. Nämnden anser att Kriminalvårdens verksamhet måste anpassas om förslagen blir verklighet. Rättigheter som följer av barnkonventionen måste säkerhetsställas. Det handlar främst om att barn ska avtjäna straff under trygga förhållanden med rätt till sysselsättning såsom skola, behandling och fritidsaktiviteter.

Järva stadsdelsnämnd är positiva till förslagen. Nämnden lyfter också upp behovet och vikten av att fortsatt satsa på förebyggande insatser för att stoppa den negativa utvecklingen kring barn och ungas normbrytande beteende.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd lyfter att alla institutioner där barn befinner sig behöver vara anpassade för barn och rätten till hälso- och sjukvård, utbildning, rekreation och fritidssysselsättning, privatliv, kontakt med anhöriga är exempel på rättigheter som behöver tillgodoses. Nämnden ser vissa utmaningar med att rikta delar av socialtjänstens verksamhet åt mer repressiva åtgärder parallellt med de krav som en omställning av en ny socialtjänstlag kommer att ställa, där målsättningen är en mer tillgänglig socialtjänst inriktad på förebyggande och kunskapsbaserade insatser.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Samhällets vision måste vara att alla barn ska få en god och trygg barndom. Tyvärr brister samhället i sitt ansvar gång efter gång. Utvecklingen som vi ser där barn och unga dras in i grov brottslighet visar att läget är akut samt på vikten av att hela samhället kraftsamlar för bryta utvecklingen. Att tro att endast repressiva åtgärder

kommer att vända utvecklingen är naivt och farligt. De flesta unga som börjar begå brott gör det för att skyddsfaktorer har saknats under uppväxten. Det visar att ett samhälle som inte investerar i barn och deras utveckling riskerar att på lång sikt möta stora utmaningar med ojämlikhet, segregation och otrygghet.

I utformningen av nya lagar och reformer är det viktigt att samhället inte agerar på ett sådant sätt som kan uppfattas som kollektiv bestraffning. Lagstiftningen måste träffa rätt annars riskerar man att samhället åstadkommer stora skador som är svåra att reparera.

I *Tuffa tag och tillit – en ESO-rapport om utslussning, eftervård och återfall för dömda till sluten ungdomsvård* lyfter Tove Pettersson, professor i kriminologi vid Stockholms universitet, intressant statistik och kunskap som är viktig att beakta när man ska ta ställning till utredningens förslag. Det är genomsnitt ca 70 ungdomar per år som döms till sluten ungdomsvård (LSU) på låst hem under Statens institutionsstyrelse (SiS). Rån är det vanligaste huvudbrottet i domar för pojkar, inte dråp eller mord. Andelen unga som återfaller i brott minskade för samtliga brottstyper utom narkotikabrott under perioden 1999–2017.

Det är anmärkningsvärt att utredningen inte har tagit hänsyn till att det idag redan finns en möjlighet att döma unga till fängelse. Utredningen har valt att bortse från detta och lägger fram förslag som innebär att fängelse blir den påföljd barn under 18 år döms till när de döms till en frihetsberövande påföljd. Om utredningens förslag realiserar ska barn i åldern 15-17 år avtjäna sina straff vid något av Kriminalvårdens fängelser. Om utredningen *Skärpta regler för unga lagöverträdare Dir. 2023:112* föreslår sänkt straffbarhetsålder skulle detta sammantaget kunna innebära att 13- eller 14-åringar placeras i fängelser. Det är inte en önskvärd utveckling.

Det är ett skifte i synen på barn som har begått brott. Det innebär att samhället, utan evidens, ska gå ifrån idén om att barn ska hållas utanför fängelser. Det ska ske trots att man riskerar djupa skador på individerna och att återfallen i brott blir många. Därtill är Kriminalvården inte rustade för att sig an en helt ny målgrupp och definitivt inte till år 2026 som regeringen förordar.

Jag är övertygad om det går att reformera Statens institutionsstyrelse (SiS) för att kunna möta de utmaningar som finns och för att kunna ta sig an ungdomar som får allt längre påföljder. Men det kräver att man ser över bestämmelser och lagstiftning för att säkerställa att SiS har de befogenheter som behövs för att kunna fullfölja sitt uppdrag.

Avslutningsvis vill jag understryka vikten av att hela samhället går samman. Stockholms stad kommer alltid att vara tillgänglig för att bidra i trygghetsarbetet. Då är det viktigt att arbetet ska utgå ifrån evidens och beprövad erfarenhet. Oavsett om arbetet sker lokalt, regionalt eller nationellt.

Stockholm den 29 november 2023
Alexander Ojanne

Bilaga

En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44)
dnr KS 2023/1001-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att föredragande borgarråds förslag till beslut delvis godkänns.
2. Att remissvaret kompletteras i enlighet med vad som anförs nedan.
3. Därutöver anförs följande.

En central utgångspunkt när det gäller samhällsvård för unga, oavsett huvudman, måste fortsatt vara att verksamheten på ungdomsfängelser ska grundas i humanitet och vård. Ett barn som begått grova brott är likvärd fortsatt ett barn utan samma konsekvenstänk som en vuxen individ. De enda som tjänar på avhumanisering och stigmatisering av unga kriminella är gängen som får lättare att rekrytera.

I utredningen föreslås att Kriminalvården ska överta ansvaret för barn och unga som döms till frihetsberövande påföljd, med start 2028. Regeringen har nu dock meddelat tidigarelagd start sommaren 2026. Det är oerhört viktigt att detta inte innebär några kompromisser med de höga krav som behöver finnas på denna typ av verksamhet. Kriminalvården har tidigare bedömt även 2028 som en mycket snäv tidsplan.

Det är vidare viktigt att fortsätta satsa resurser på att utveckla och bygga upp säkerhet även kring statens institutionsstyrelses (SiS) institutioner. Flertalet som kommer att dömas till ungdomsfängelse kommer tiden innan vara placerade på SiS enligt LVU och en betydande del förmodligen även tiden efter avtjänat fängelsestraff pga fortsatta vårdbehov. Så ser det nämligen ut redan idag för unga som döms enligt LSU. Enligt SiS egna medarbetare är ungdomar som placeras enligt LVU eller LSU i stort samma målgrupp. Troligtvis kommer flera av de unga som placeras i ungdomsfängelse ha ett stort behov av långvarig utslussning till allt mer öppnare former, för att minska risken för snabbt återfall.

Även SiS behöver få tillgång till en del av de befogenheter som Kriminalvården kommer att ha, just eftersom ungdomarna med största sannolikhet kommer att passera genom SiS på vägen till och ut från fängelset. Det handlar om bland annat befogenhet att få söka igenom rum efter droger och vapen eller införa förbud mot elektronisk kommunikation på en hel avdelning, för att säkerställa att behandlingen faktiskt får önskad effekt.

När det gäller den relativt lilla gruppen unga indragna i grov kriminalitet och som placerats enligt LSU är inte rymningar det huvudsakliga problemet, utan snarare den bristande eftervården. Det bör i sammanhanget påpekas att huvuddelen av rymningar sker bland unga omhändertagna enligt skyddslagstiftningen LVU, inte ungdomar

dömda enligt LSU. Även det talar för att SiS kommer att behöva förstärkas parallellt med att ungdomsfängelserna byggs upp.

Det är rimligt att förlänga maxtiden för ungdomsfängelse till 8 år, enligt vad kriminologer bedömer behövs för att behandling ska ha effekt. Men då är det samtidigt viktigt att de unga hålls åtskilda från andra kriminella som dömts i vuxen ålder, eftersom om de blandas i ett senare skede av sin påföljdstid är risken överhängande att de unga påverkas av andra kriminella eller rekryteras av gängen igen.

SiS har byggt upp en mycket god skolverksamhet och Kriminalvården har ingen erfarenhet av skola. Samtidigt är det viktigt att ungdomsfängelserna bygger upp en gedigen skolverksamhet eftersom skolan är synnerligen viktig för dessa ungas framtidsutsikter. Även sjukvård och tandvård behöver tillhandahållas barnen då det är välkänt att deras hälsa och tandstatus är mycket eftersatt.

Av utredningen framgår att kompetenskraven på personalen ska vara höga. Det är viktigt att påminna sig om att idag har både SiS och Kriminalvården svårt att rekrytera kvalificerad personal. I det fortsatta arbetet är det därför viktigt att ha med sig att kompetensen behöver få kosta för att verksamheten ska kunna erbjuda konkurrenskraftiga löner till kvalificerad personal.

Ambitionerna i utredningen är goda och det är viktigt att vara medveten om att de höga ambitionerna kommer att förutsätta reella och stora resursförstärkningar för att kunna realiseras. Här finns inte utrymme för att vara ekonomiskt återhållsam, i synnerhet som Kriminalvården saknar kompetens och erfarenhet av barn. Det är dessutom samhällsekonomiskt billigare att erbjuda en högkvalitativ och human samhällsvård av barn och unga som faktiskt fungerar, än att ägna sig åt ren förvaring av unga kriminella som sedan direkt återfaller i brottslighet. För att ungdomsfängelse ska vara etiskt försvarbart behöver eftervården kraftigt förbättras och socialtjänsten behöver tillskjutas statliga medel för att förbättra sitt eftervårdsarbete. Målsättningen måste vara att ett barn som placeras kommer ut i bättre skick än vid placeringen. Så är det dessvärre inte idag.

Regeringen behöver under tiden som färdigställandet av ungdomsfängelserna pågår, fortsatt satsa på SiS, eftersom det inte är etiskt försvarbart att de omhändertagna barnen och ungdomarna får en undermålig samhällsvård under åren framåt som ungdomsfängelserna inte kommit på plats. Som framförts ovan kommer SiS även efter införandet av ungdomsfängelser spela en betydande roll. Det finns därför ingen anledning att ytterligare skjuta upp nödvändiga satsningar på den samhällsvård som redan nu finns på plats.

En viktig aspekt att ta hänsyn till är att utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare, Dir. 2023:112, föreslår sänkt straffbarhetsålder, vilket sammantaget med utredningen om ungdomsfängelser skulle kunna innebära att 13- eller 14-åringar placeras i fängelser. Här är det viktigt att lägga i handbromsen, det är inte önskvärt att

ha trettonåringar i fängelse. Därför kan inte heller huvudregeln vara att ungdomar placeras i fängelse, utan det bör istället vara undantagen för de mest extrema.

Sammantaget innehåller utredningen goda förslag. Men det är viktigt att det även tillförs tillräckliga resurser i det vidare arbetet och att det inte kompromissas med kvaliteten på grund av en snäv tidsplan för införandet.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner och Dennis Wedin (båda M) enligt följande.

Allvaret i den våldsvåg som just sveper över Sverige och Stockholm får inte underskattas. Den gängkriminalitet som vuxit fram är systemhotande och eroderar grundläggande fundament och tillit i vårt demokratiska samhälle. Rekryteringen till gängen kryper allt längre ner i åldrarna och antalet minderåriga som deltar i grov kriminalitet ökar. Svensk lagstiftning och rättsväsende är inte dimensionerad eller anpassad efter de utmaningar som finns i dag och därför är det paradigmskiftet som nu sker på det rättspolitiska området helt nödvändig för att upprätthålla lag och ordning i Sverige.

I kampen mot den organiserade brottsligheten får varken politiken eller civilsamhället tappa beslutsamhet men inte heller tappa grundläggande värderingar. Att det numera finns ett behov av ungdomsfängelser är ett bevis på hur långt utvecklingen har gått då nuvarande system med enbart ungdomshem är otillräckligt. Barn är inte vuxna och det ställer höga krav på Kriminalvården som myndighet när organisationen för ungdomsfängelser byggs upp.

Den personal som kommer att arbeta i anslutning till, eller på ungdomsfängelser, behöver vara väl lämpade både utifrån personliga egenskaper och utbildning. Det behöver hållas en hög nivå och kvalitet på undervisning och koppling till arbetsmarknaden måste vara god för att i största möjliga mån undvika återfall till brottslighet.

Därför vill vi också poängtera behovet av eftervård efter avslutad institutionalisering/placering för att inte lämna dessa barn och unga vind för våg när de har avtjänat sina straff. Vi ser också stora utmaningar med vad som händer med unga kriminella efter det att de fyllt 18 år och om de i normalfall ska flyttas till en vuxenavdelning.

Att ungdomsfängelser nu närmar sig realitet får inte vara på bekostnad av den kvalitetshöjning som behövs för SiS, HVB och jour-/familjehem. Den palett av verktyg som står till buds för att möta barn och unga i, eller på väg in i kriminalitet, måste hålla en högre kvalitet än idag för barn och ungas bästa.

Kommunstyrelsen

Reservation av Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Johan Paccamonti (alla M) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Utredningens uppdrag innefattade att göra en översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för lagöverträdare som begår brott innan de fyller 18 år och föreslå lämpliga förändringar.

Lagöverträdare under 18 år har sedan 1999 dömts till påföljden slutna ungdomsvård (LSU) och inte fängelse. LSU verkställs av Statens institutionsstyrelse (SiS) vid något av myndighetens särskilda ungdomshem. I dagsläget kan en lagöverträdare dömas till maximalt fyra års LSU.

Aviserade straffskärpningar kan komma att leda till längre straff vilket i sin tur kan leda till att fler unga lagöverträdare kommer hinna fylla 18 år under tiden för ett frihetsberövande. Även brottsligheten har förändrats och andelen allvarlig brottslighet har ökat under de senaste 20 åren. Utredningen har därför haft i uppdrag att se över en påföljd som ska kunna löpa under hela verkställighetstiden och som ska innehålla en obligatorisk och strukturerad övergång mellan verkställighet i anstalt och i frihet.

I uppdraget har även ingått att säkerställa att barnets rättigheter enligt FN:s barnkonvention beaktas.

Utredningens förslag är att de nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2028.

Kriminalvården bedöms vara bäst lämpad

Kriminalvården föreslås i utredningen vara bäst lämpad att verkställa frihetsberövande påföljder för unga lagöverträdare på grund av dess erfarenhet av att hantera olika klienters behov av stöd och kontroll, samt dess kapacitet att hantera samhällsskydd. För att genomföra denna reform föreslås en ny lag, fängeslagen för unga, som ska gälla för unga under 18 år. De ungdomar som döms till fängelse ska avtjäna straffet på särskilda ungdomsanstalter men ska i normalfallet flyttas till en vuxenavdelning efter det att de fyllt 18 år.

I utredningen föreslås möjligheter till undantag där en ung lagöverträdare som dömts till fängelse få sin påföljd vid ett särskilt ungdomshem om det finns synnerliga skäl baserat på den enskildes personliga förhållanden. Vid bedömningen ska hänsyn tas om den unge har en fysisk eller intellektuell funktionsnedsättning, en psykologisk eller medicinsk diagnos eller något liknande förhållande som innebär att han eller hon kan vara särskilt utsatt i förhållande till andra intagna.

Lagförslaget innehåller även bestämmelser om samverkan mellan Kriminalvården och socialnämnden, samt om villkorlig frigivning med övervakning vid frihetsberövande påföljder för unga.

Behov av förberedelser

Utredningen anser att det bör övervägas att ge en genomförandekommission i uppdrag att förbereda för ett förändrat huvudmannaskap för frihetsberövande påföljder för unga lagöverträdare. Bland att skulle kommissionen hantera de samverkansfrågor som uppstår, exempelvis hur barnets bästa skulle kunna tas tillvara vid verkställighetsplaneringen och i övrigt under verkställigheten, olika frågor kopplat till Kriminalvårdens utökade skoluppdrag samt hur lokalerna bör utformas för att på bästa möjliga sätt möta barns behov

Statens institutionsstyrelses (SiS) uppdrag

För SiS skulle den föreslagna förändringen innebära att verksamheten kan renodlas till att enbart avse vård och att barn som

tvångsvårdas tas omhand av en myndighet med ett tydligt vårduppdrag, medan barn som döms för brott omhändertas av en annan myndighet med det huvudsakliga uppdraget att verkställa påföljd.

Påverkan på socialtjänsten

Utredningen bedömer att socialtjänsterna i alla landets kommuner kommer att påverkas av förslagen bland annat utifrån kravet att socialnämnden i den dömdes hemkommun ska utse en särskild person som ansvarig handläggare för barn som avtjänar fängelse.

För att genomföra förslagen bedöms kommunerna behöva tillskjutna medel på nästan fyra miljoner kronor årligen.

Det är, enligt betänkandet, svårt att beräkna antalet barn och unga som kommer att påverkas av förslagen som lämnas, men det uppskattas att cirka 70 barn årligen kan ha rätt till en särskilt utsedd handläggare enligt förslaget.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd och Skarpnäcks stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 november 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret vill understryka att det är av högsta prioritet att barn som döms för brott får en påföljd som är anpassad för barnets rätt utifrån Barnkonventionen och

som samtidigt skyddar samhället. Detta knyter an till två mål i kommunfullmäktiges budget för 2024, mål 1.3 - *Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst* samt mål 3.6 - *Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser*.

Stadsledningskontoret vill även understryka vikten av fortsatta satsningar på förebyggande insatser och arbete för att i så hög utsträckning som möjligt förhindra att barn utför allvarliga brott.

Stadsledningskontoret kan konstatera att en reform om att införa ungdomsfängelse i svenskt påföljdssystem och samtidigt tillgodose de behov och rättigheter barn har kommer att vara en svår uppgift som ställer höga krav på Kriminalvårdens verksamhet. Att överlåta på Kriminalvården att verkställa frihetsberövande påföljder för barn och unga utgör ett skifte i synen på unga lagöverträdare. Visserligen tar utredningen upp att verksamheten på de nya ungdomsanstalterna måste anpassas utefter målgruppens sammansättning och förutsättningar men stadsledningskontoret vill ändå lyfta farhågan om det vårdfokus som idag finns i LSU utmönstras och att barn och unga i fängelser med tiden kommer att behandlas som vuxna intagna.

Stadsledningskontoret ser det som avgörande att barn, i de situationer där denne begått ett allvarligt brott och dömts till en frihetsberövande påföljd, får vård och behandling, möjlighet till skolgång och en strukturerad utslussning som innehåller ett kvalitativt stöd. Stödet behöver vara individuellt anpassat och innehålla åtgärder för att den unge ska ha en sysselsättning och en i övrigt ordnad livssituation. Det är enligt kontorets uppfattning dessa faktorer som kommer att avgöra vilken kvalitet som påföljden får och vilka möjligheter barnet/den unge kommer ha att återanpassas till samhället.

För att möjliggöra en återanpassning till samhället är det av stor vikt att samverka mellan Kriminalvården, socialtjänst, skola, regionens hälso- och sjukvård och andra myndigheter fungerar väl. Om utredningens förslag genomförs bedömer stadsledningskontoret att det är viktigt att Kriminalvården anpassar verkställigheten så att barns behov och rättigheter avseende hälso- och sjukvård, utbildning, rekreation och fritidssysselsättning, privatliv, kontakt med anhöriga med mera tillgodoses.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen om översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 oktober 2023 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L) och Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Reservation av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Andrea Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Gaby Roseen (KD), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningen En översyn av regleringen gällande frihetsberövande påföljder för unga föreslår att LSU avskaffas och att de unga som döms till frihetsberövande påföljder istället ska dömas till fängelse. Påföljden regleras i en ny verkställighetslag och Kriminalvården blir verkställande myndighet. De ungdomar som döms till fängelse ska avtjäna straffet på särskilda ungdomsanstalter men ska i normalfallet flyttas till en vuxenavdelning efter det att de fyllt 18 år.

Socialförvaltningen Stockholms stad menar att en reform om att införa ungdomsfängelser i svenskt påföljdssystem och samtidigt tillgodose att de barn som döms får sina rättigheter enligt Barnkonventionen tillgodosedda kommer vara en svår uppgift och därigenom ställa stora krav på Kriminalvårdens verksamhet.

Förvaltningen vill därför påtala att barn och unga som döms till frihetsberövande påföljder har andra behov än vuxna. Som utredningen redogör för har dessa barn och unga inte uppnått vare sig full kognitiv eller emotionell mognad och den grupp barn och unga som idag döms till LSU, och som framöver kommer dömas till fängelse, är också en grupp med stora och skiftande behov. Många har tidigare varit placerade enligt 3 § LVU och många kommer också från sådana hemförhållanden att de redan i tidig barndom varit föremål för utredningar från socialtjänsten. Barn som döms till LSU uppvisar också ofta någon form av missbruksproblematik, dras ofta med stora skolvårigheter och kan även lida av både fysisk och psykisk ohälsa. Kriminalvården kommer därför behöva finna nya former för samverkan med hälso- och sjukvården det kommer ställas krav på myndigheten att anordna en fungerande skola för de barn de ansvarar för.

Även om den föreslagna förändringen av påföljdssystemet främst syftar till att stärka samhällsskyddet och förhindra fritagningar och rymningar vill förvaltningen föra fram att barn och unga som döms till frihetsberövande påföljder är en utsatt grupp med påtagliga överrisker att utveckla både allvarliga sociala och psykiatriska problem senare i livet. Även de barn och unga som rekryterats av kriminella nätverk och som kan ha begått mycket grova brott är att betrakta som offer för vuxnas manipulation och för den våldsamma socialisering som lett till deras handlande. Att överlåta på Kriminalvården att verkställa frihetsberövande påföljder för barn och unga utgör ett skifte i synen på unga lagöverträdare och är en del av ett mer repressivt åtgärdspaket. Visserligen tar utredningen upp att verksamheten på de nya ungdomsanstalterna måste anpassas utefter målgruppens sammansättning och förutsättningar men förvaltningen hyser ändå en farhåga att det vårdfokus som idag finns i LSU kommer utmönstras och att barn och unga i fängelser med tiden kommer att behandlas som vuxna intagna.

Förvaltningen vill särskilt påtala detta eftersom barn och unga som döms till frihetsberövande påföljder har andra förutsättningar än de personer Kriminalvården

vanligtvis möter i sin verksamhet. Utredningen menar att Kriminalvården genom att ansvara för landets häkten, samt genom att verkställa påföljden ungdomsövervakning redan har erfarenhet av målgruppen, men förvaltningen menar att det trots detta kommer krävas omfattande utbildningsinsatser för att rusta myndighetens personal att ta emot barn och unga.

Förvaltningen är också av uppfattningen att det är fängelsevistelsens innehåll och möjligheten till strukturerad utslussning, och kvalitativt stöd efter avtjänat straff, som i slutändan kommer avgöra påföljdens kvalitet. Att tillförsäkra de individer som lämnar fängelset socialt stöd och sysselsättning är en central åtgärd för minska återfallsrisken och för att ge dem en positiv återanpassning till samhället. Här är samarbetet med framförallt socialtjänsten, men även med andra myndigheter som till exempel arbetsförmedlingen, av stor betydelse och förvaltningen vill därför inskräpa vikten av samverkan mellan myndigheterna. Regleringen om en ansvarig handläggare vid den socialnämnd där barnet är folkbokfört är positivt men kommer kräva att tillräckliga resurser avsätts till landets socialtjänster.

Förvaltningen ställer sig tveksam till att den nya lagen inte innehåller större möjligheter att låta ungdomar som hinner fylla 18 år under verkställigheten få avtjäna hela sitt straff på de nya ungdomsanstalterna. Visserligen säger man sig vilja förhindra att barn och vuxna ska vistas på samma avdelningar, men att blanda 18-åringar med äldre vuxna i Kriminalvårdens reguljära verksamhet utgör även det en risk.

Förvaltningen vill också uppmärksamma det faktum att det finns stor erfarenhet av målgruppen hos SiS att tillvarata inom ramen för denna reform, och att SiS trots de brister som uppmärksammats också bedriver mycket god och kvalitativ verksamhet som kan komma Kriminalvården till del under arbetet med reformen.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Nämnden beslutar att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till yttrande, samt att därutöver anföra följande:

Utredningen En översyn av regleringen gällande frihetsberövande påföljder för unga föreslår att LSU avskaffas och att de unga som döms till frihetsberövande påföljder istället ska dömas till fängelse. Påföljden regleras i en ny verkställighetslag och Kriminalvården blir verkställande myndighet. De ungdomar som döms till fängelse ska avtjäna straffet på särskilda ungdomsanstalter men ska i normalfallet flyttas till en vuxenavdelning efter det att de fyllt 18 år. Vi menar att en reform om att införa ungdomsfängelser i svenskt påföljdssystem och samtidigt tillgodose att de barn som döms får sina rättigheter enligt Barnkonventionen tillgodosedda kommer vara en svår uppgift och därigenom ställa stora krav på Kriminalvårdens verksamhet.

Vi vill därför påtala att barn och unga som döms till frihetsberövande påföljder har andra behov än vuxna. Som utredningen redogör för har dessa barn och unga inte uppnått vare sig full kognitiv eller emotionell mognad och den grupp barn och unga som idag döms till LSU, och som framöver kommer dömas till fängelse, är också en grupp med stora och skiftande behov. Många har tidigare varit placerade enligt 3 § LVU och många kommer också från sådana hemförhållanden att de redan i tidig barndom varit föremål för utredningar från socialtjänsten. Barn som döms till LSU uppvisar också ofta någon form av missbruksproblematik, dras ofta med stora skolsvårigheter och kan även lida av både fysisk och psykisk ohälsa. Kriminalvården kommer därför behöva finna nya former för samverkan med hälso- och sjukvården och det kommer att ställas krav på myndigheten att anordna en fungerande skola för de barn de ansvarar för.

Även om den föreslagna förändringen av påföljdssystemet främst syftar till att stärka samhällsskyddet och förhindra fritagningar och rymningar vill vi föra fram att barn och unga som döms till frihetsberövande påföljder är en utsatt grupp med påtagliga överrisker att utveckla både allvarliga sociala och psykiatriska problem senare i livet. Även de barn och unga som rekryterats av kriminella nätverk och som kan ha begått mycket grova brott är att betrakta som offer för vuxnas manipulation och för den våldsamma socialisering som lett till deras handlande. Att överlåta på Kriminalvården att verkställa frihetsberövande påföljder för barn och unga utgör ett skifte i synen på unga lagöverträdare och är en del av ett mer repressivt åtgärds paket. Visserligen tar utredningen upp att verksamheten på de nya ungdomsanstalterna måste anpassas utefter målgruppens sammansättning och förutsättningar men vi hyser ändå en farhåga att det vårdfokus som idag finns i LSU kommer utmönstras och att barn och unga i fängelser med tiden kommer att behandlas som vuxna intagna.

Vi vill särskilt påtala detta eftersom barn och unga som döms till frihetsberövande påföljder har andra förutsättningar än de personer Kriminalvården vanligtvis möter i sin verksamhet. Utredningen menar att Kriminalvården genom att ansvara för landets häkten, samt genom att verkställa påföljden ungdomsövervakning redan har erfarenhet av målgruppen, men vi menar att det trots detta kommer krävas omfattande utbildningsinsatser för att rusta myndighetens personal att ta emot barn och unga.

Vi är också av uppfattningen att det är fängelsevistelsens innehåll och möjligheten till strukturerad utslussning, och kvalitativt stöd efter avtjänat straff, som i slutändan kommer avgöra påföljdens kvalitet. Att tillförsäkra de individer som lämnar fängelset socialt stöd och sysselsättning är en central åtgärd för minska återfallsrisken och för att ge dem en positiv återanpassning till samhället. Här är samarbetet med framförallt socialtjänsten, men även med andra myndigheter som till exempel arbetsförmedlingen, av stor betydelse och vi vill därför inskräpa vikten av samverkan mellan myndigheterna.

Vi ställer oss tveksam till att den nya lagen inte innehåller större möjligheter att låta ungdomar som hinner fylla 18 år under verkställigheten får avtjäna hela sitt straff på de nya ungdomsanstalterna. Visserligen säger man sig vilja förhindra att barn och

vuxna ska vistas på samma avdelningar, men att blanda 18-åringar med äldre vuxna i Kriminalvårdens reguljära verksamhet utgör även det en risk.

Vi vill också uppmärksamma det faktum att det finns stor erfarenhet av målgruppen hos SiS att tillvarata inom ramen för denna reform, och att SiS trots de brister som uppmärksammats också bedriver mycket god och kvalitativ verksamhet som kan komma Kriminalvården till del under arbetet med reformen.

Reservation av Mattias Keresztesi m.fl. (M), Findel Madison (SD) och Louise Minnhagen (L), se Reservationer m.m.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens fokus är att bedriva tidigt och samordnat stöd för att förebygga att barn och unga hamnar i kriminalitet. Detta sker bland annat genom trygghetsarbete med fokus på unga i risk för kriminalitet i samverkan med skola och polis.

När barn och unga hamnar i frihetsberövande påföljder ställer sig förvaltningen positiv till samverkan med kriminalvården för att stötta och förbereda individerna för utslussning. Gällande förslaget att hemkommunen ska utse en särskild person att vara ansvarig handläggare för barn som avtjänar fängelse, kan vara en utmaning i fråga om kompetensförsörjning och dessutom sårbart med endast en handläggare under hela verkställigheten.

Förvaltningen instämmer att Kriminalvårdens verksamhet måste anpassas till den nya målgruppen så att rättigheter som följer av barnkonventionen säkerställs. Det handlar främst om att barn ska avtjäna straffet under trygga förhållanden med rätt till sysselsättning såsom skola, behandling och fritidsaktiviteter. Förvaltningen vill vidare betona vikten av att i samverkan med andra relevanta aktörer stärka arbetet med främjande, preventiva och tidiga insatser för att förebygga normbrytande beteende och brott.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslag om bestämmelser och ansvar för verkställighet.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har redan idag ett uppföljningsansvar gentemot de unga som är dömda till sluten ungdomsvård och bedömer att förslagen inte kommer att innebära en ökad arbetsbelastning eller ha en negativ påverkan på stadsdelsnämndens budget.

Förvaltningen ställer sig positiv till samverkan med Kriminalvården i syfte att stötta och förbereda den frihetsberövade individen under påföljden samt under utslussning till samhället. Förvaltningen vill dock lyfta vikten av att Kriminalvården tillförsäkrar kompetens för att motivera till och säkerställa att unga tar emot lämplig sysselsättning så som skola, behandling och fritidsaktiviteter. Detta för att unga som är dömda till frihetsberövande påföljder ska säkerställas en trygg tillvaro.

Slutligen vill förvaltningen framhålla behovet och vikten av att fortsatt satsa på förebyggande insatser för att stoppa den negativa utvecklingen kring barn och ungas normbrytande beteende.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslag om bestämmelser och ansvar för verkställighet.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 oktober 2023 följande.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning beslutar att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Reservation av Kristina Lutz m.fl. (M), Henrietta Ludwig (C) och André Nilsson (L), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Den samhällsutveckling som Sverige befinner sig i är allvarlig och det är oroväckande av många skäl att allt yngre personer begår allt allvarligare brott

Förvaltningens fokus är att bedriva kunskapsbaserat preventivt, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i samverkan med flera aktörer. Staden utvecklar tillsammans med polis och kriminalvård gemensamma arbetssätt för att minska skjutningar och sprängningar i samverkansmodellen Trefas, där Skarpnäcks stadsdelsförvaltning är en av de deltagande förvaltningarna. Förvaltningens sociala insatsgrupp arbetar med att ge stöd till enskilda med kriminell livsstil samt till brottsoffer och anhöriga till personer som lever en kriminell livsstil, har närstående som börjat dras in i kriminalitet eller som har förlorat någon i gatuvåldet.

Socialtjänsten samarbetar även med fritidsgårdarna, förskola och skola samt polis (SSPF) och med civilsamhällets aktörer och föreningar i frågor som rör det trygghetsskapande- och brottsförebyggande arbetet. Några exempel är förvaltningens samordnare mot rekrytering till kriminalitet (LOSAM) som i nära samverkan med skolorna i stadsdelsområdet arbetar för att tidigt upptäcka barn med riskbeteende och att aktivera och ge stöd till familjerna att stärka skyddsfaktorerna kring barnen. Under 2023 har förvaltningen även utökat det trygghetsskapande- och brottsförebyggande arbetet inom stadsdelsområdet med att omfatta en fältverksamhet. Att minska risken

för att barn och unga ska hamna i kriminalitet och/eller missbruk är ett av huvudmålen med det brottsförebyggande utvecklingsarbete som förvaltningen bedriver.

Förvaltningens uppdrag är också att säkerställa att de barn och föräldrar som kommer i kontakt med förvaltningens socialtjänst får stöd eller skydd utifrån en helhetssyn av familjens eller den enskildes situation. Förvaltningen har ett familjeorienterat arbetssätt utifrån det faktum att många av de barn som begår brott själva är brottsutsatta, ibland på flera arenor. Med arbetssättet följer tidigare upptäckt och inte minst tidigare erbjudanden om insats såväl till barn som till föräldrar. Behovet av att ha det perspektivet, kunskap om orsakssamband vid normbrytande beteende och sårbarhet för traumatisering har utvecklats och används i allt högre grad inom professionen. Unga som döms till sluten ungdomsvård har liknande problem som övriga unga som vårdas inom SiS med stöd av LVU och behöver behandlingsinsatser för detta för att respondera relevant på återfallsförebyggande åtgärder. Förvaltningens uppfattning är att sådan kunskap och därtill kopplade arbetssätt verkar i den riktning som socialtjänstens omställning ställer krav på.

När ett barn eller ung person är misstänkt för ett brott har förvaltningens socialtjänst vissa specifika uppgifter, som att närvara vid polisförhör och skriva yttrande till domstol. Förvaltningens stadsdelsnämnd har också ett ansvar att verkställa vissa särskilda ungdomspåföljder när barnet eller den unge har dömts för ett brott. När det gäller barn som inte fyllt 15 år och som begår brott vilar hela ansvaret för att vidta åtgärder på socialtjänsten. För unga mellan 15 och 20 år delas ansvaret mellan socialtjänst, polis, åklagare och domstol samt i vissa fall kriminalvården.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning om att omställningen, om den genomförs, kräver flera anpassningar av de förhållanden under vilka frihetsberövandet sker. Det gäller i särskilt hög grad med hänsyn till att barn skiljer sig från vuxna i sin fysiska och psykiska utveckling. Omställningen kommer kräva ett omfattande resurstillskott till kriminalvården, både före och efter reformen träder i kraft, för att säkerställa att verkställigheten anpassas så att barns behov och rättigheter kan tillgodoses fullt ut. Alla institutioner där barn befinner sig behöver vara anpassade för barn och rätten till hälso- och sjukvård, utbildning, rekreation och fritidssysselsättning, privatliv, kontakt med anhöriga är exempel på rättigheter som behöver tillgodoses. Förvaltningen kan se vissa utmaningar med att rikta delar av socialtjänstens verksamhet åt mer repressiva åtgärder parallellt med de krav som en omställning av en ny socialtjänstlag kommer att ställa, där målsättningen är en mer tillgänglig socialtjänst inriktad på förebyggande och kunskapsbaserade insatser.

I det fall förslagen går igenom ser förvaltningen, i likhet med vad som framkommer i utredningen, ett behov av att utöka samverkan mellan socialtjänsten och kriminalvården ytterligare. Detta för att stötta och förbereda individer inför, under och i övergången mellan frihetsberövande och frihet inklusive eftervården. Förvaltningen bedömer att ett välfungerande samarbete är av väsentlig vikt för att

möjliggöra att den unge får vård och behandling samt återfallsförebyggande insatser i tillräcklig utsträckning för att återanpassas till samhället.

Förvaltningen delar de uppfattningar från Barnombudsmannen som återfinns som särskilt yttrande i utredningen. Utredningen påvisar inte att kriminalvårdens förutsättningar för höga säkerhetskrav relaterat till såväl de intagna som personal och skydd från fritagningar är bättre. SiS har ett pågående arbete att åtgärda trygghet och säkerhet på de särskilda ungdomshemmen och har efterfrågat ökade möjligheter att använda kontrollåtgärder. En kontinuitet i det arbetet kan vara förmånlig framför att påbörja ett arbete med förändrat huvudmannaskap.

Ett förslag i utredningen är att socialtjänsten genom lagkrav ska utse en ansvarig handläggare för den unge som avtjänar fängelse. Den särskilda handläggaren ska bland annat delta vid upprättandet av den intagnes verkställighetsplan men även delta när verkställighetsplanen följs upp och eventuella förändringar diskuteras samt i samband med att utslussningsåtgärder planeras. Inför barnets frigivning bör handläggaren även vara delaktig i t.ex. fråga om barnets sysselsättning, boende och eventuellt kvarstående behandlingsbehov. Förvaltningen har redan idag ett uppföljningsansvar gentemot de unga som är dömda till slutet ungdomsvård och bedömer att detta i praktiken inte är en stor omställning. En utmaning skulle kunna vara att det enligt lagkravet ska utses en särskild person att vara handläggare för den intagne. Förvaltningen anser att något mindre personcentrerat begrepp istället bör användas.

Jämställdhetsanalys

Utredningens bedömning är att förslagen inte på något beaktansvärt sätt påverka jämställdheten mellan kvinnor och män. De flesta barn som begår brott gör det endast vid något enstaka tillfälle. Den mindre grupp som fortsätter att begå brott består främst av pojkar och unga män. Pojkar och unga män är dessutom överrepresenterade vid den brottslighet som är kopplad till gängkriminalitet. Under senare tid kan man dock se en utveckling som innebär att fler flickor och kvinnor begår allvarliga våldsbrott och mer ofta än tidigare är delaktiga i gängkriminalitet. Det är viktigt att socialtjänsten i alla led integrerar ett jämställdhetsperspektiv i frågor som rör barn och unga. Föräldrade föreställningar och normer kan annars påverka samhällliga satsningar, vilka barn och unga som uppmärksammas och även handlägningsförfarandet, de insatser som ges och hur dessa utformas.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L) och Kristin Jacobsson (C)

1. att förvaltningens förslag till beslut delvis godkänns,
2. att socialnämndens remissvar kompletteras i enlighet med vad som anförs nedan, samt
3. att därutöver anföra följande.

En central utgångspunkt när det gäller samhällsvård för unga, oavsett huvudman, måste fortsatt vara att verksamheten på ungdomsfängelser ska grundas i humanitet och vård. Ett barn som begått grova brott är likväl fortsatt ett barn utan samma konsekvenstänk som en vuxen individ. De enda som tjänar på avhumanisering och stigmatisering av unga kriminella är gängen som får lättare att rekrytera.

I utredningen föreslås att Kriminalvården ska överta ansvaret för barn och unga som döms till frihetsberövande påföljd, med start 2028. Regeringen har nu dock meddelat tidigarelagd start sommaren 2026. Det är oerhört viktigt att detta inte innebär några kompromisser med de höga krav som behöver finnas på denna typ av verksamhet. Kriminalvården har tidigare bedömt även 2028 som en mycket snäv tidsplan.

Det är vidare viktigt att fortsätta satsa resurser på att utveckla och bygga upp säkerhet även kring statens institutionsstyrelses (SiS) institutioner. Flertalet som kommer att dömas till ungdomsfängelse kommer tiden innan vara placerade på SiS enligt LVU och en betydande del förmodligen även tiden efter avtjänat fängelsestraff pga fortsatta vårdbehov. Så ser det nämligen ut redan idag för unga som döms enligt LSU. Enligt SiS egna medarbetare är ungdomar som placeras enligt LVU eller LSU i stort samma målgrupp. Troligtvis kommer flera av de unga som placeras i ungdomsfängelse ha ett stort behov av långvarig utslussning till allt mer öppnare former, för att minska risken för snabbt återfall.

Även SiS behöver få tillgång till en del av de befogenheter som Kriminalvården kommer att ha, just eftersom ungdomarna med största sannolikhet kommer att passera genom SiS på vägen till och ut från fängelset. Det handlar om bland annat befogenhet att få söka igenom rum efter droger och vapen eller införa förbud mot elektronisk kommunikation på en hel avdelning, för att säkerställa att behandlingen faktiskt får önskad effekt.

När det gäller den relativt lilla gruppen unga indragna i grov kriminalitet och som placerats enligt LSU är inte rymningar det huvudsakliga problemet, utan snarare den bristande eftervården. Det bör i sammanhanget påpekas att huvuddelen av rymningar sker bland unga omhändertagna enligt skyddslagstiftningen LVU, inte

ungdomar dömda enligt LSU. Även det talar för att SiS kommer att behöva förstärkas parallellt med att ungdomsfängelserna byggs upp.

Det är rimligt att förlänga maxtiden för ungdomsfängelse till 8 år, enligt vad kriminologer bedömer behövs för att behandling ska ha effekt. Men då är det samtidigt viktigt att de unga hålls åtskilda från andra kriminella som dömts i vuxen ålder, eftersom om de blandas i ett senare skede av sin påföljdstid är risken överhängande att de unga påverkas av andra kriminella eller rekryteras av gängen igen.

SiS har byggt upp en mycket god skolverksamhet och Kriminalvården har ingen erfarenhet av skola. Samtidigt är det viktigt att ungdomsfängelserna bygger upp en gedigen skolverksamhet eftersom skolan är synnerligen viktig för dessa ungas framtidsutsikter. Även sjukvård och tandvård behöver tillhandahållas barnen då det är välkänt att deras hälsa och tandstatus är mycket eftersatt.

Av utredningen framgår att kompetenskraven på personalen ska vara höga. Det är viktigt att påminna sig om att idag har både SiS och Kriminalvården svårt att rekrytera kvalificerad personal. I det fortsatta arbetet är det därför viktigt att ha med sig att kompetensen behöver få kosta för att verksamheten ska kunna erbjuda konkurrenskraftiga löner till kvalificerad personal.

Ambitionerna i utredningen är goda och det är viktigt att vara medveten om att de höga ambitionerna kommer att förutsätta reella och stora resursförstärkningar för att kunna realiseras. Här finns inte utrymme för att vara ekonomiskt återhållsam, i synnerhet som Kriminalvården saknar kompetens och erfarenhet av barn. Det är dessutom samhällsekonomiskt billigare att erbjuda en högkvalitativ och human samhällsvård av barn och unga som faktiskt fungerar, än att ägna sig åt ren förvaring av unga kriminella som sedan direkt återfaller i brottslighet. För att ungdomsfängelse ska vara etiskt försvarbart behöver eftervården kraftigt förbättras och socialtjänsten behöver tillskjutas statliga medel för att förbättra sitt eftervårdsarbete. Målsättningen måste vara att ett barn som placeras kommer ut i bättre skick än vid placeringen. Så är det dessvärre inte idag.

Regeringen behöver under tiden som färdigställandet av ungdomsfängelserna pågår, fortsatt satsa på SiS, eftersom det inte är etiskt försvarbart att de omhändertagna barnen och ungdomarna får en undermålig samhällsvård under åren framåt som ungdomsfängelserna inte kommit på plats. Som framförts ovan kommer SiS även efter införandet av ungdomsfängelser spela en betydande roll. Det finns därför ingen anledning att ytterligare skjuta upp nödvändiga satsningar på den samhällsvård som redan nu finns på plats.

Sammantaget innehåller utredningen goda förslag. Men det är viktigt att det även tillförs tillräckliga resurser i det vidare arbetet och att det inte kompromissas med kvaliteten på grund av en snäv tidsplan för införandet.

Reservation av Emelie Wassermann (SD)

att socialnämnden godkänner Sverigedemokraternas yttrande som svar, samt att därutöver anföra följande

Socialnämnden ställer sig positiv till förslagen i utredningen i sin helhet. Dagens grova gängbrottslighet sträcker sig ner i åldrarna. Unga lagöverträdare måste bemötas korrekt och tydligt av Kriminalvården. Vidare ställer sig Socialnämnden positiv till den generella regeln om att barn som under sin fängelsetid fyller 18 år ska överföras till en vuxenavdelning så att barn och vuxna hålls åtskilda. Det är även av vikt att SiS ges fortsatt uppdrag att fokuserar på det vårdande uppdraget.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin m.fl. (M)

Allvaret i den våldsvåg som just sveper över Sverige och Stockholm får inte underskattas. Den gängkriminalitet som vuxit fram är systemhotande och eroderar grundläggande fundament och tillit i vårt demokratiska samhälle. Rekryteringen till gängen kryper allt längre ner i åldrarna och antalet minderåriga som deltar i grov kriminalitet ökar. Svensk lagstiftning och rättsväsende är inte dimensionerad eller anpassad efter de utmaningar som finns idag och därför är det paradigmskiftet som nu sker på det rättspolitiska området helt nödvändig för att upprätthålla lag och ordning i Sverige.

I kampen mot den organiserade brottsligheten får varken politiken eller civilsamhället tappa beslutsamhet men inte heller tappa grundläggande värderingar. Att det numera finns ett behov av ungdomsfängelser är ett bevis på hur långt utvecklingen har gått då nuvarande system med enbart ungdomshem är otillräckligt. Barn är inte vuxna och det ställer höga krav på Kriminalvården som myndighet när organisationen för ungdomsfängelser byggs upp.

Den personal som kommer att arbeta i anslutning till, eller på ungdomsfängelser, behöver vara väl lämpade både utifrån personliga egenskaper och utbildning. Det behöver hållas en hög nivå och kvalitet på undervisning och koppling till arbetsmarknaden måste vara god för att i största möjliga mån undvika återfall till

brottslighet. Därför vill vi också poängtera behovet av eftervård efter avslutad institutionalisering/placering för att inte lämna dessa barn och unga vind för våg när de har avtjänat sina straff. Vi ser också stora utmaningar med vad som händer med unga kriminella efter det att de fyllt 18 år och om de i normalfall ska flyttas till en vuxenavdelning.

Att ungdomsfängelser nu närmar sig realitet får inte vara på bekostnad av den kvalitetshöjning som behövs för SiS, HVB och jour-/familjehem. Den palett av verktyg som står till buds för att möta barn och unga i, eller på väg in i kriminalitet, måste hålla en högre kvalitet än idag för barn och ungas bästa.

Ersätтарыttrande av Gaby Roseen (KD)

Se reservation anförd av Jan Jönsson (L) och Kristin Jacobsson (C) under socialnämnden.

Ersätтарыttrande av Gaby Roseen (KD)

Se särskilt uttalande anförd av Andréa Hedin m.fl. (M) under socialnämnden.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation av Mattias Keresztesi m.fl. (M), Findel Madison (SD) och Louise Minnhagen (L)

Att Bromma stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation av Kristina Lutz m.fl. (M), Henrietta Ludwig (C) och André Nilsson (L)

1. Delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut med hänsyn till vad som nedan anförs
2. Komplettera remissvaret i enlighet med nedan:

Det är väl känt att merparten av de barn och ungdomar som döms till slutenvård på SiS-hem har olika psykologiska/psykiatriska diagnoser. Ungdomskriminella pojkar har ofta en ADHD diagnos. Bristande empati är också vanligt förekommande hos de pojkar som begår våldsbrott. Som SiS-hem arbetar idag är det möjligt att en pojke med ADHD-diagnos och empatistörning, kan blandas med flickor med självskadebeteenden eller beroendeproblematik. Risk för övergrepp är överhängande eftersom diagnoserna speglar varandra, pojkens impulsivitet med flickans önskan om att bli skadad. De personalgrupper som behandlar barn och ungdomar med vårdbehov behöver särskild kompetens för att hantera problematiken. Samtidigt som de personalgrupper vilka arbetar med barn/ungdomar som är dömda till brott behöver sin kompetens.

Vi i Skarpnäcksalliansen föreslår att förvaltningen ändrar i sitt remissvar med att tydligt uppmärksamma att barn och ungdomar som tvångsvårdas bör tas om hand av en myndighet med ett tydligt vårdansvar och där ungdomarna får den behandling, och utbildning, som fungerar med den psykologiska diagnos de har. Barn som dömts för allvarliga brott bör omhändertas av en annan myndighet med det huvudsakliga uppdraget att verkställa straff och tillse att barnen placeras på ungdomsavdelningar där en verksamhet erbjuds som är anpassad till deras behov